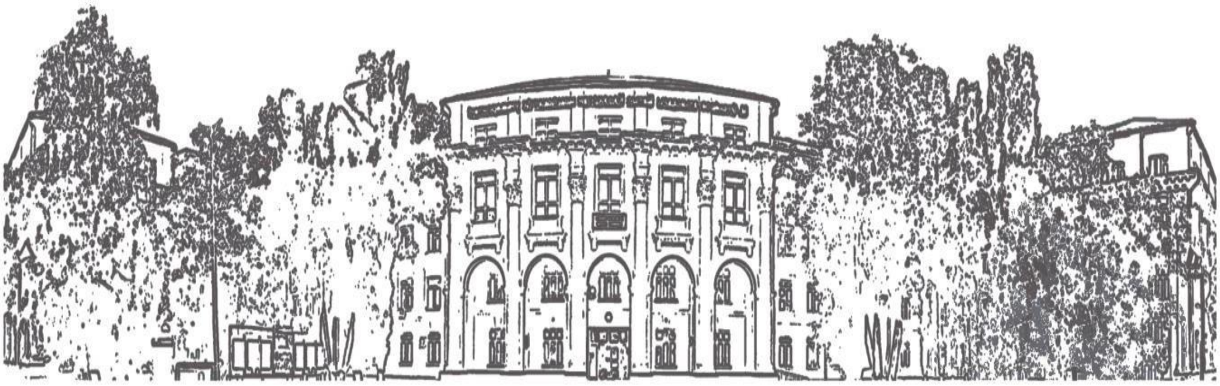

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті
Ғылыми кітапхана

Министерство образования и науки РК
Западно-Казахстанский университет им М. Утемисова
Научная библиотека

ТУЙМЕШ

МАЛБАГАРОВНА

ДАРИШЕВА

Орал - Уральск, 2021

ББК 91.9:74
Д 20
УДК 016:929

Дәрішева Түймеш Малбағарқызы: биобиблиографиялық көрсеткіш. - Орал: РИЦ ЗКУ им. М. Өтемісов, 2021. - 52 б.

Ұсынылған биобиблиографиялық көрсеткіш педагогика ғылымдарының кандидаты, тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректор, доцент Даришева Түймеш Малбағарқызына арналған.

Сілтемеге 2021 жылға дейін қамтылған ғалымның өмірі мен шығармашылық қызметін сипаттайтын материалдар, оның жарияланымдарының тізімі және ол туралы материалдар кіреді. Материалдар хронологиялық ретпен орналастырылған.

Көрсеткіш студенттерге, оқытушыларға, ғылыми қызметкерлерге және оқырмандардың кең ауқымына арналған.

Даришева Туймеш Малбагаровна: биобиблиографический указатель. - Уральск: РИЦ ЗКУ им. М.Утемисова, 2021. - 52 с.

Предлагаемый биобиблиографический указатель посвящен кандидату педагогических наук, проректору по воспитательной работе и социальным вопросам, доценту Даришевой Туймеш Малбагаровне.

В указатель включены материалы, характеризующие жизнь и творческую деятельность ученого, перечень его публикаций и материалы о нем, охваченные по 2021 год. Материалы расположены в хронологическом порядке.

Указатель предназначен для студентов, преподавателей, научных работников и широкого круга читателей.

ББК 91.9:74

© М.Өтемісов атындағы БҚУ Баспа орталығы, 2021

В ЧЕМ СЕКРЕТ УСПЕШНОСТИ ТУЙМЕШ ДАРИШЕВОЙ?

Краткая биографическая справка:

Туймеш Малбагаровна Даришева родилась 28 сентября 1961 года в п. Магаджан Актюбинской области. В 1985 году окончила Уральский педагогический институт им.А.С.Пушкина по специальности «учитель русского языка и литературы в национальной школе». В 1994 году защитила кандидатскую диссертацию в КазПИ им. Абая о принципах преемственности обучения русскому языку на материале сложного предложения. С 1998 года проректор по воспитательной работе Западно-Казахстанского государственного института им.М.Утемисова. Награждена Почетной грамотой МОН РК (2002), нагрудным знаком «Почетный работник образования Республики Казахстан» (2007) и др.

Мягкий свет фонарей в дымке еще прохладного раннего утра... Скромная дверь величественного здания... Звон шагов о железный пол... Из открытых дверей кабинетов слышатся мерные глубокие и бархатные голоса преподавателей, шелест переворачиваемых страниц, беззаботная юношеская болтовня студентов...

Западно-Казахстанский государственный университет им. М.Утемисова… ЗКГУ… Или просто – дорогой мой вуз... Ты начинаешь работу раньше всех, а заканчиваешь работать глубоко ночью, вместе со студентами, читающими в своих постелях огромные кипы иностранных текстов по домашнему чтению, по матанализу, философии Древней Греции, экономической теории, по фонетике и стилистике, по морфологии растений, по демографии, экологии, энергетике, глобализации, религии, по... И по многому другому...

Из твоей скромной с виду двери уже на протяжении 26 лет выходит Туймеш Малбагаровна Даришева, патриот своего вуза, нужно видеть и слышать, с каким упоением и гордостью

она говорит: «Западно-Казахстанский государственный университет!!!».

Когда мы были молодые и чушь прекрасную несли…!

Выбор профессии определился сразу – «сеять разумное, доброе, вечное…». С выбором специальности тоже не было проблем. Загадочное слово «лингвистика» манило и завораживало. Но кто такие лингвисты? Книжные черви в роговых очках? Что умеет лингвист? Да практически ничего... Он просто в совершенстве знает язык. А что есть язык? Язык – это древнейшее орудие человека. Не камень, не палка, не мотыга и не плуг. Язык.

Поиск нового знания о языке, его общественной природе и функциях, его внутренней структуре, о закономерностях его функционирования и исторического развития и привели юную

Туймеш на филологический факультет.

Вспоминая студенческие годы, я вижу скромную, малоприметную девушку в роговых очках со стопкой потрепанных книг под мышкой на первом курсе. Хохотушку, брызжущую искрометным весельем, – на втором. Родную душу, чутко воспринимающую и принимающую твое счастье,

и боль – на третьем курсе. Человека, способного принимать решения в качестве комиссара девичьего строительного отряда «Ассоль», - на четвертом. Тонкого и ироничного собеседника, ценителя поэзии серебряного века – на пятом. Пламенного трибуна, комсомольского вожака всего института.

Сегодня, оглядываясь на жизнь Туймеш через призму прожитых лет, понимаю, что все эти качества неповторимым образом соединены в ней были всегда. И разве не прав был великий Пушкин, говоря: «Куда бы нас ни бросила судьбина, и счастие куда б ни повело, все те же мы…», и, может быть, в этом ее секрет?

Теплая атмосфера семьи способна творить чудеса

Человеку гораздо легче живется от осознания того, что где-то его любят и ждут самые близкие и родные люди, есть семья, где его всегда примут, всегда поймут, простят и окажут любую помощь.

В атмосфере любви и понимания, трудолюбия и оптимизма и выросла наша героиня. Отец – Даришев Малбагар – участник войны, секретарь сельского Совета был эмоциональным, импульсивным и строгим человеком, именно от него передались Туймеш такие качества как умение организовывать, руководить другими. Дімкә-мама (ақ мама, ақ әже – так звали ее все окружающие) удивляла своим спокойствием, ее дом всегда сиял первозданной чистотой. Она умела создавать такую неповторимую атмосферу в доме, когда каждый человек начинал чувствовать себя единственным и самым важным, когда он совершенно незаметно для себя врастал в этот уютный дом, проникаясь его добрым духом. Мы не видели ее уставшей, говорящей о каких-то проблемах, да и дети ее утверждают, что она никогда не жаловалась на усталость. Туймеш многое передалось от ақ мама – неиссякаемый оптимизм, трудолюбие, хозяйственность, хлебосольство. У Туймеш Малбагаровны есть уникальное качество – уделять человеку внимание. Внимание – это энергия. Когда кто-то одаривает тебя любящим взглядом, он даёт тебе пищу – эфирную пищу, когда кто-то говорит тебе добрые слова, он также оделяет тебя духовной пищей. Туймеш умеет находить самые нужные слова, чтобы поддержать тебя,

возвысить, показать тебе твою же значимость. Это у нее от ақ мама.

Туймеш окружена энергией семейной любви и в зрелом возрасте – рядом с ней надежный и внимательный, остроумный и гостеприимный супруг – Муканов Калиолла Тулегенович, окутанный аурой доброты и участия к людям.

Возможно, именно теплая семейная атмосфера сотворила чудо успешности проректора Даришевой Т.М.? Ведь когда у тебя есть счастье, ты можешь им поделиться, когда у тебя его нет, как ты им поделишься? Прежде чем чем-то делиться, нужно это иметь. Несчастливый человек всегда серьёзен, глубоко внутри болен, тревожен, а ведь когда человек живёт в страдании, ему каждый раз хочется разрушать. А Туймеш с ее искрящейся радостью и любовью к жизни наполнена счастьем, ведь тот, кто нашёл источник любви внутри себя, больше не нуждается в том, чтобы быть любимым – его все равно будут любить.

Нить Ариадны в лабиринте жизни

Внутренним взором охватываешь стайки «тусующихся» парней и девушек в городах и селах страны, подростков, засасываемых в бездумный водоворот компьютерных монстров, юных казашек, с ног до головы укутанных в черную длинную одежду, что исторически несвойственно для казахской женщины, - да мало ли проблем у сегодняшнего юного поколения!

Есть семьи, которых тревожат все эти проблемы, есть педагоги, пытающиеся предоставить молодому поколению возможность для выбора надежной дороги в жизни, но этих мер явно недостаточно. Кто поможет молодежи миновать больничные коридоры? Кто научит их преодолевать свои слабости, быть сильным, уверенным и не пасовать перед жизненными трудностями? Кто уведет ребят из подворотен и от религиозных песнопений в науку, в театры, на беговые дорожки?

Огромный потенциал заложен в воспитательной работе. И кто, как не главный «воспитатель» университета может это сделать? Чтобы студенческая молодежь пошла за тобой без принуждения и не разбежалась после первых же проблематичных моментов, самому педагогу надо быть личностью. Туймеш Малбагаровна умеет работать с молодежью, она работоспособна и трудолюбива, полна идей и творческих замыслов.

«Раньше мне было приятно слышать похвальные реплики в свой адрес после проведения мероприятий, а сейчас я понимаю, что ожидания других людей накладывают на меня серьезные обязательства. Но самый строгий судья - я сама: всегда знаю свои просчеты и промахи, всегда стараюсь не снижать планку», - делится Туймеш Малбагаровна. Так, может быть, успешность Даришевой в самоотдаче делу, в увлеченности работой, в искреннем и глубоком патриотизме?

Мягкий свет фонарей в дымке еще прохладного раннего утра... Маленькая скромная дверь величественного здания... Звон шагов о железный пол... Из открытых дверей кабинетов слышатся мерные глубокие и бархатные голоса

преподавателей, шелест переворачиваемых страниц, беззаботная юношеская болтовня студентов...

По длинным коридорам родного университета уверенно идет Туймеш Малбагаровна Даришева. Чтобы «открыть двери и увидеть горы». Или открыть двери памяти и увидеть там те вершины, которые уже покорил. Или – прозрачные дверцы шкафа, за которыми в молчаливом достоинстве стоят фотографии, свидетели твоей жизни. И разве не о нас эти строки В.Высоцкого: «Весь мир на ладони, ты счастлив и нем. И только немного завидуешь тем, другим, у которых вершина ещё впереди»...

Карлыга Утегенова

Өркен. – 2011. – қыркүйек. - №11. – С.4.

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВА

1985 жылы А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтын бітірген.

1994 жылы «орыс тілін оқыту әдістемесі» мамандығы бойынша «Преемственность обучения русскому языку в 5-9 классах казахской школы (на материалах сложного предложения)» тақырыбында кандидаттық диссертациясын қорғаған. «Принцип преемственности в обучении синтаксису сложного предложения: теория и практика обучения. 5-9 классы» (2009); «Молодежная политика: системный подход» (2010) атты ғылыми еңбектері жарыққа шыққан.

1998 жылдан бері М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің жастар саясаты және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректоры. Түймеш Малбағарқызы ҚР Білім және ғылым министрлігінің Құрмет грамотасымен (2002ж.) және Қазақстан Республикасы білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісімен (2007ж.) марапатталған.

Қымбатты Түймеш Малбағарқызы !

Сізді 50 жасқа толған мерейлі жасыңызбен шын жүректен құттықтаймыз.

Қарапайым орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі қадамынан басталған еңбек жолыңыз М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде оқытушы, аға оқытушы, деканның орынбасары, проректор қызметтерімен жалғасып, бүгінгі таңда республика көлемінде ұлт болашағын тәрбиелеу мүддесіндегі ұлы істерге ұласты.

Сіз батыс өлкесіндегі әдістеме ғылымының білгір маманына айналдыңыз. Орыс тілін қазақ аудиториясында оқыту жолындағы ғылым теңізінде өз жолыңызды салдыңыз.

Сіз - көп уақыттар бойы жастар тәрбиесіне, мемлекеттік тіліміздің дамуына зор үлес қосқан өлкеміздегі айтулы тұлғалардың бірісіз.

Келер ұрпақ болашағы тек ұлтжанды азаматтарды ғана толғандыратынын ескерсек, Сіздің тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректор қызметін адал абыроймен атқарып, жастардың құрметіне бөленіп, алғысын алуыңыз ұлт жанашыры екендігіңізді арттырып биіктете түседі деп есептейміз.

Университет ұжымы Сіздің еңбегіңізге толағай табыс, шығармашылығыңызға шырқау шабыт, отбасыңызға берекелі бақыт тілейді.

***Ізгі тілекпен**, М.Өтемісов атындағы БҚМУ ұжымы*
БҚМУ хабаршысы. – 2011. - №3. – Б.195.

ТЕМІРДЕЙ ТӘРТІПТІҢ ТҮЙМЕШІ

Біз әңгімелегелі отырған Түймеш Малбағарқызы Дәрішева 1961 жылы қыркүйектің 28 жұлдызында Ақтөбе облысы, қазіргі Хромтау ауданы, Табантал ауылдық округінде дүниеге келген. Әкесі алты ата Әлім, анасы Қасым Аманжолов руынан, яғни Қаракесектің жұрнақтары.

Отбасы тарихы, меніңше, кейіпкердің характерін кеңірек ашатын дерек көздері. Дәріштен Есімқұл Малбағар, Қойшыбай тараған. Есімқұл Ұлы Отан соғысы қырғынында қаза табады. Жалпы бүгіндері Есімқұл, Қойшыбай әулеттері бар, бәйтеректей жапырақ жайып, үлкендері әдемі қартайып келеді.

Малбағар - жасынан еті тірі, ат жалына қол артқан жігерлі адам еді. Көп жыл ауылдық кеңес төрағасы қызметін атқарады. Ал оның зайыбы Дымка тоғыз құрсақ көтерген абзал анады.

Үлкен ұлы Мақсат Дәрішев еліміздің батыс аймағына белгілі экономист-ғалым. Орал ауыл шаруашылығы институтынан ғалым-агроном мамандығын алған ол кейін ірі ғылыми орда Мәскеуде аспирантура бітіріп, экономика саласынан кандидаттық диссертация қорғады.

Ағамызды көбірек сөз етуіміз, Мақсат институтта оқып жүргенде қарындастары Сағира, Соня, Түймеш, Бағдагүлдерге аға орнына аға, әке орнына әке болды. Жасынан ерекше пысық Мақаң каникулдың әр күнін тиімді пайдаланып, жемшөп, отын дайындап, қора-қопсы жөндеп, үйін қарындастарымен сырлап-ақтап, мұнтаздай етіп алушы еді.

Мақсат Дәрішев қарындасы Түймешті жанындай жақсы көрген. Студенттің ұңғыттығын қараңызшы, жазғы каникулда бүлдіршін Түймешті Оралға әкеліп, орыс бала бақшасына

береді. Өзі де орысы орман пәтер қолайлайды. Үй иесі, орыс әйелі Түймешке тіл үйретіп, қала өміріне араластырған. Қаланың аллея, Фурманов бағы, Киров атындағы паркті аралатып, кешке ертегі айтып отырған. Оқуға, тіл сындыруға үйреткен ағасы қарындасын үлкен қиындықтармен Ақтөбе мектеп-интернатына берген. Ағасының осы қарбалас әрекеттері ақталып, Түймеш Малбағарқызы А.С.Пушкин атындағы педагогика институтына ешкімге жалын-бастаң жаутаңкөзденбей еркін түскен.

Студенттік қиындығы мен қызығы мол жылдар алғыр Түймешке от берді. Ол институт өмірінің қанбазарын қызықтаушы, жәй аралаушы емес, студент-лидер ретінде танылды. Факультеттің Пушкин күзі, Пушкин балы, Пушкин поэзия күні, түрлі ерікті-еріксіз сенбіліктерде, қаланың салтанатты жиындарында арынды, дарынды Түймеш жүретін. Осы әрекеттер институт ректоры, партия ұйымы, комсомол назарынан қалыс қалмады. Институтты бітірісімен, профессор Разак Әбузаров кафедрасына жұмысқа қалдырылды.

Институттағы алғашқы жылдардың өзінде-ақ Түймеш Малбағарқызының жұлдызы жарқырай жанды. Жас ұстаз қарымын облыстық студент-жастар құрылыс жасағының әкімшілігі жіті аңғарған. Ол кезде Орал педагогика институтының атағы бүкіл КСРО-ға дүрілдеп тұрған кезі. Облыс басшысы Түймеш Дәрішеваны 300 студентпен Ресейдің Астрахан облысына ерекше бітік шыққан көкөніс жинауға жіберді. Астраханда біздің республика жастары болған, бірақ бірде құрылыста студенттердің жарақат алуы, топ-топ болып төбелесуі, ішкілікке салыну фактілері бой көтерген. Ал абырой болғанда, сол жылы Түймештің құрылыс отрядының бірде-бір жауынгері ауырмай-сырқамай, жарақат алмай, оралды. Студенттер айтар еді: «Егер Түймеш Дәрішева орнатқан «әскери тәртіп», күндіз-түні тынымсыз қадағалаумен өтетін шаралар болмағанда, құрылыс отрядтарында бәз-баяғыдай анархия, ұлтқа бөліну, үйге қашу, өтірік «ауру», әдейі жарақат алу, тағы да басқа студенттер қас қағымда табатын зиянды әрекеттер микробша балалар еді» деп...

1986 жылы төрткүл дүниені, Қазақстанды дүр сілкіндірген желтоқсан бұлғағынан кейін жоғары оқу орындарында ректорлар ауысты. А.С.Пушкин атындағы

педагогика институтына профессор Сағындық Сатыбалдин ректор болып тағайындалды. Бұл өзі бір айтар, шет тілін білетін, АҚШ-та білім жетілдірген, өзіне сенімді, жалтақсыз ректор болатын.

Ректор С.Сатыбалдин кадр бөлімінен бүкіл құжаттарды алып, институттың құрылым басшыларын таңдай бастайды. Түймеш Дәрішеваны шақырып алып: «Қарындас, бірінші қыркүйектен бастап институттың комсомол комитеті хатшысы бол» деп өтінеді. Түймеш ғылым жолында екенін, ғылыми жетекшісі Р. Әбузаров рұқсат бермейтінін алға тартады. Ректор Р.Әбузаровты шақырып алып, «Түймеш бір-екі жыл хатшы болсын сосын аспирантураға түсуге өзім көмектесем» деп уағдаласады.

Түймеш Дәрішеваға үлкен өмір есігі осылай ашылды. Жас әкімгер С.Сатыбалдин, Қ.Рахметов, Т.Рысбеков, М.Сыдықов, Б.Дамитов секілді ректорлармен қоян- қолтық жұмыс істеді. Түймештің жастар ісі және тәрбие жөніндегі проректорлық жұмысы университетте 20 жыл ректор болған Тұяқбай Рысбековтің тұсында жарқырай көрінді.

Университеттегі тәрбие жұмысының жүйесі білімді, жоғары мәдениетті тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Студенттермен жүргізілетін тәрбие жұмысы білім алушылардың жас ерекшелігіне сай құрылған. Атап айтсақ, І және ІІ курста болашақ маманның дүниетанымын қалыптастыруға бағытталған студенттік қатарға қабылдау, студенттерді Ар-намыс кодексімен таныстыру сықылды іс-шаралар ұйымдастырылады. Сондай-ақ І-ІІ курстарда мемлекеттік маңызы бар мерекелік шараларда белсенділік таныту үшін қажет. Академиялық топтарды біріктіру үшін жұма сайын қала сыртындағы студенттік лагерьлерге шығуларымен қатар университеттің спорт сарайында өтетін салауатты өмір салтын насихаттауға бағытталған жобалар жүзеге асырылып келеді. Төменгі курс студенттері үшін студенттік «Мұрагер», «Серпін» театры, ән-би үйірмелері жұмыс істейді. Сонымен қатар студенттердің спорттық секцияның 18 түрімен жаттығуы үшін мүмкіншілік бар. ІІІ және VІ курста студенттердің қызығушылығы бір жүйеге келіп, олар қосымша мамандандырылуды игеріп, таңдалған мамандығын ескергенде тәрбие бағытындағы шараларға

қатысуы жоғары деңгейде болатыны сөзсіз. Студенттердің жан-жақты дамуы үшін барлық жағдай жасалған. Атап өтер болсақ, «Ақиқат» пікір-сайыс орталығы, БҚМУ студенттер кәсіподағы, «Жас экономист», «Жас ғалым», «Студенттік кіші ассамблея» сынды жастар қоғамдық бірлестіктері белсенді жұмыс жасайды. Жыл сайын жастар қоғамдық бірлестіктері гранттық жобаларға қатысып, облыстық, аймақтық, республикалық деңгейде іс-шаралар ұйымдастыруға мүмкіндік алады.

2005 жылдан бастап университетте студенттік өзін-өзі басқару ұйымы жұмыстанып келеді. Сараптама көрсеткендей, студенттік өзін-өзі басқару ұйымы түлектерінің жұмысқа орналасуы бойынша 90%-ы облыс, қала, аудан әкімдіктерінің жастар құрылымының жетекшілері қызметін атқарса, 10%-ы «Нұр Отан» халықтық-демократиялық партиясының құрылымында қызмет етеді. Олардың үлкен сұранысқа ие болуы - түлектердің бойындағы жоғары жауапкершілік қасиеттерінің, біліктіліктерінің жемісі.

Бірде рекгор Т.Рысбеков мені шақырды да: «Әй, батыр, қазақ филологиясын жеке басқарып, оңып жүрсің. Енді қазағы тозып кеткен орыс, ағылшынды қосып алып, үлкей. Ал орынбасарды өзің таңда», - дегені. Мен 1989 жылы студенттер қолдауымен декан сайланғанмың, ол факультетте Розалина Винник, Люзия Даминова, Қарлыға Өтегенова, Александр Дырдиң, қысқасы, талантты басшы болатын ұстаздар жеткілікті еді. Бірақ мен орыс факультеті студенттерімен бірінші кездесуден «қорқып» шыққам-ды. Қазақша білетін Согуренко деген қызға:

«Қазір жиналыс өткізем, таза орыс тобы не деп бағалайды, сосын айтарсыз» деп нықтадым. Әлгі орысым тұздай көзін маған қадап: «Аға, сізді «декан без окончаний» деп айтты», - деді. Ішіме жылан салып жібергендей болды. Өшімді тілмен ала алмаймын, есесіне орыс тілді қазақ табайын деп таңдауды Түймеш Дәрішеваға тастадым. Баяғыдай тулады, Әбузаровты әулие көреді екен, тіпті декан орынбасары орны да қол емес екен. Айтыса-айтыса келіп: «Таня, Тұяқбай ағаң, «спец» бөліміндегі қазақ қыздары «түгел орыс болып кетуге қалдық, біз Ресей студенттері емеспіз ғой дейтін көрінеді, енді ұят емес пе?», - деп ем, жанары боталап «пожалуй, пойду» деп

жуасып қалды. Таня, Түймеш жұмыстың көкесін көрсетті. Факультеттің, жатақхананың жөндеу жұмысы өз мойнында. Жақсы сыр, өңді әк, топырақ, әйнек табу - Таня қолында. Құрылыс-жөндеу сапасы үшін жан беріп, жан алады. Алма, пияз, сәбіз, картоп жинау, ет комбинатына бару - Танының сүйікті істерінің бірі.

Алғашқысында тікбақай, бір айтар Түймеш орыстар үшін «Таня» атанса, ал қазақтар үшін «Түймеш апай» атанды.

Сал бөксе, сылтауы көп оқытушылар да аяғын жинады. Қазақ тілін орашолақ сөйлегені үшін сыртынан мысқылдап күлетін қазақтар еңбек тәртібіне келгенде: «Түймеш Малбағаровна» деп қас- қабағына қарайтын болды. Кейбіреулері әзірейіл көргендей анық қорқатын еді. Менің өзім де жиналысты тез өткізу, хаттаманы сол сағатында әзірлеу, студенттерді жазалау мөлшерін Түймеш Малбағарқызынан үйрендім десем, тап бір абыройым төмендемейді. Түймештің турап түсер мінезі - әкесінең табиғатынан мейірбаң көнбіс, бірақ өмірге шуақты юмормен қарайтын жанама мінезі – анасынан.

Шешей марқұмның бір арманы Түймештің үйлі-баранды болғаны еді, жете алмады. Құдай оңдап, 2003 жылы Түймеш Қалиолла есімді жігітке тұрмысқа шықты. Қазір қағанағы - қарық, сағана сарық. Ұл өсіріп, келін түсіріп отыр.

Түймештің қонақ қабылдауы да өзгеше. Егер қонақтары күлдіріп әңгіме, анекдот, көңілді ән, сылқым күй тартса - үнемі сыйлық үлестіреді. Апырай, бұл қалай десек, Түймеш ақшасын жинап, қонақ шақырарға 20-25 мың теңге сыйлығын күні бұрын алып қояды екен.

Бірде Жәнібектен (қайынжұрты) бір қонақ кеп, шай ішіп, өлең айтып жәй сыйлық алады. Екіншіде сұранып келіп екі тілде «әндетіп» екі сыйлық құшады. Тағы бірде телефон соғып, «барамын» десе, күйеу бала Қалиолла: «Қонаққа шығып барамыз» деп шақ қашып құтылса керек.

Түймешті кейбіреулер «орыс мінезді», жазалау иесі, кекшіл деп кінә тағады. Ал, Түймеш Дәрішеваның дәрісін тыңдаған, шаруасы түскен, тәрбиесін алған, жұмыстас болған ұстаздар бұл пікірден ада. Еңбек кітапшасында бір-ақ жұмыс орны көрсетілген, еңбек бақытын билік, Алматы, Астанадан іздемеген, төккен терінің бейнетін студенттерден алатын

зейнетінен көретін ақ адал, ақ еділ, жан- кешті тәрбиеші қарындасымыз Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваға сұлу ғұмыр, биік шығармашылық бақытын тілейміз. Бұл тілегіме көп ұлтты, әр тарапта қызмет етіп жүрген ұстаздар және барлық студент қосылады деп ойлаймын.

Серікқали Шарабасов,
М.Өтемісов атындағы БҚМУ-дың құрметті профессоры.
Орал өңірі. – 2011. – 27 қыркүйек. – Б.6.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ ДАРИШЕВОЙ

ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ӨМІРІ МЕН ҒЫЛЫМИ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ БЕЛЕСТЕРІ

Даришева Туймеш Малбагаровна родилась 28 сентября 1961 года в посёлке Магаджан, Актюбинской области.

Дәрішева Түймеш Малбағарқызы 1961 жылы 28 қыркүйекте Ақтөбе облысының Мағаджан ауылында дүниеге келген.

1978 г.	упаковщица аптечного склада г. Актюбинска
1979-1985 гг.	студентка филологического факультета Уральского педагогического института им. А.С. Пушкина
1985 г.	окончила Уральский педагогический институт им.А.С.Пушкина по специальности «учитель русского языка и литературы в национальной школе»
1985-1987 гг.	преподаватель кафедры методики преподавания русского языка Уральского педагогического института им.А.С.Пушкина
1987-1989 гг.	секретарь педагогического института им. А.С. Пушкина
1989-1990 гг.	преподаватель кафедры методики преподавания русского языка Уральского педагогического института им.А.С. Пушкина

1990-1993 гг.	аспирант очной целевой аспирантуры при Казахском педагогическом институте им. Абая
1994 г.	защитила кандидатскую диссертацию в КазПИ им. Абая на тему: «Преемственность обучения русскому языку в 5 - 9 классах казахской школы (на материале сложного предложения)»
1994 г.	присуждена ученая степень кандидата педагогических наук
1994 г.	преподаватель кафедры методики преподавания русского языка Уральского педагогического института им.А.С. Пушкина
1995 г.	заместитель декана филологического факультета Уральского педагогического института им. А.С. Пушкина
1998 г.	проректор по воспитательной работе Западно - Казахстанского гуманитарного университета им. А.С. Пушкина
1999 г.	проректор по учебной работе Западно - Казахстанского гуманитарного университета им. А.С. Пушкина
2000 г.	проректор по воспитательной работе ЗКГУ
2003 г.	проректор по делам молодежи ЗКГУ им. М. Утемисова
2005 г.	проректор по молодежным делам и развитию языка ЗКГУ им. М. Утемисова
2007 г.	проректор по делам молодежи ЗКГУ им. М. Утемисова

2009 г.	проректор по воспитательной работе и молодежной политике ЗКГУ им. М.Утемисова
2010 г.	присуждена ученая степень доцента ЗКГУ им. М. Утемисова
2011-2023 гг.	проректор по воспитательной работе и социальным вопросам ЗКГУ им. М. Утемисова
2023 г.	доцент ОП «Подготовка учителей по языкам и литературе»

КУРСЫ ПЕРЕПОДГОТОВКИ И ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ҚАЙТА ДАЯРЛАУ ЖӘНЕ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ КУРСЫ

2002 г.	Участие в пятидневном летнем курсе по вопросам философии RWCT и критериям оценки уроков
2003 г.	Участие в цикле семинаров, организованных Центром Демократического Образования при поддержке USAID и Институтом Открытого Общества в Нью-Йорке в рамках проекта «Развитие критического мышления через чтение и письмо»
2004 г.	Certificate the U.S. Embassy in Kazakhstan& The ministry of Education and Science of the Republic of Kazakstan award this certificate to Darisheva Tuymesh Malbagarovna or successful Completion of the training seminar «Accreditation of Higher Education Institutions: Issues and Procedures»
2007 ж.	Білім беру саласындағы ерекше еңбегі үшін «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері» белгісімен марапатталды
2009 ж.	«Адамзаттың жаһандық мәселелері: Терроризм. Нашақорлық. Жемқорлық», «Жоғары білім беру жағдайындағы тәрбие жұмысын ұйымдастырудың қазіргі әдістері»

	тақырыптарындағы семинар-тренинг курсы
2011 г.	Участие в работе научно-практического семинара по актуальным проблемам трехъязычия
2011 г.	Курс семинара «Электронное правительство и электронные услуги»
2012 г.	Обучение на семинаре: «Стратегия управления современным вузом»
2013 г.	Обучение на семинаре-тренинге «Менеджмент высшей школы: проблемы и перспективы» в Западно - Казахстанском университете им. М. Утемисова
2013 ж.	«Жоғары мектеп менеджменті: мәселелері және келешегі» семинар-тренингінің сертификаты
2015 г.	Повышение квалификации на курсе IT-технологий в учебном процессе ВУЗа в центре непрерывного образования ЗКГУ им. М.Утемисова
2015 ж.	«ЖОО – ның оқу үрдісінде IT - технологияны қолдану» курсының сертификаты
2016 г.	Курсы повышения квалификации «Педагогика высшей школы - современные технологии преподавания» в Центре непрерывного образования ЗКГУ им. М. Утемисова
2016ж.	«Жоғары мектеп педагогикасы - заманауи оқыту технологиясы» курсының сертификаты
2017 г.	Сертификат об участии во 2-й ежегодной конференции по академической честности

управлению университетом

2017 г.	Certificate of participation in the 2nd Annual Conference on Academic integrity and university governance
2018 г.	Повышение квалификации на курсе «Менеджмент в образовании» в Центре повышения квалификации ЗКГУ им. М. Утемисова
2018 ж.	М.Өтемісов атындағы БҚМУ біліктілікті арттыру орталығында «Білім берудегі менеджмент» курсы
2019 г.	Тренинг по развитию личной эффективности, эмоционального лидерства, навыков управления проектами и менеджмента высшего образования
2020 г.	Повышение квалификации «Менеджмент образовательной организации для руководителей»
2020 ж.	«Рухани жаңғыру» бағдарламасының идеялары, құндылықтары мен қағидаттары бойынша тұтас түсінікті қалыптастыру және қоғамдық сананы жаңғырту саласындағы білім деңгейін арттыруға арналған оқу курсының сертификаты
2020 г.	Повышение квалификации по программе Национального центра по пропаганде государственных символов по авторским методическим семинара-курса повышения квалификации преподавателей по работе пропаганды и применения государственных символов РК в соответствии с национальными стандартами

2020 г.	курс повышения квалификации по теме: «Цифровая компетентность педагога» образовательная онлайн-платформа SKLAD
2020 ж.	Біліктілікті арттыру туралы куәлік
2020 ж.	«Смарт білім беру: әдістемелер мен технологиялар ресурсы» атты біліктілікті арттыру курсының лекциялары «Современная лингвистика и грамматика (функциональная грамматика русского языка)»
2021 г.	Курсы в дистанционном формате «Система менеджмента противодействия коррупции в соответствии с требованиями международного стандарта ISO 37001:2016»
2021 ж.	«ISO 37001:2016 халықаралық стандартының талаптарына сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы менеджмент жүйесі» сертификаты
2021 ж.	«2021 жылға арналған Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасындағы жаңалықтар. Еңбек шарттарын есепке алудың бірыңғай жүйесі. Заңнамадағы соңғы өзгерістерді ескере отырып, еңбек қатынастарын құжаттандыру және кадрлық құжаттама. Келісу комиссиясындағы еңбек дауларын шешу тәртібі» тақырыбы бойынша вебинардың сертификаты
2022 г.	курс повышения квалификации по теме: «Основы филологического образования» КазНПУ им. Абая
2023 ж.	«орыс тілі оқыту әдістемесінің аспектісі ретінде жоғары оқу орындарында лингвистикалық құзыреттілікті қалыптастыру» тақырыбы бойынша біліктілікті арттыру курсы

2023 г.	educational spaces: international appro-aches and sustainable solutions for creating a prosperous educational environment
2024 ж.	«ЖОО-да инклюзивті білім беруді іске асыруға оқытушыларды даярлау» біліктілікті арттыру курсы
2024 г.	повышение квалификации по теме: «Филология и культурология: от истоков до наших дней» Международный гуманитарный университет им. П.П. Семенова-Тян-Шанского, г. Санкт-Петербург

НАГРАДЫ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ МАРАПАТТАРЫ

2001 ж.	Қоғамдық және ұлтаралық келісімдерді нығайтуға белсенді қатысқаны үшін және Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 10 жылдығына байланысты Батыс Қазақстан облысының әкімі Қ. Көшербаев Алғыс хаты
2002 г.	Почетная грамота от министра образования РК Ш. Беркимбаева
2002 ж.	Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігінің Құрмет грамотасы
2005 ж.	Партияның бағдарламалық мақсаттарын іске асыруға белсенді қатысқаны үшін және Республика күніне байланысты «Құрмет грамотасы»
2007 г.	Награждена нагрудным знаком «Почетный работник образования Республики Казахстан»
2007 ж.	Жоғары оқу орнының дамуына қосқан үлесі мен ғылыми педагогикалық қызметіндегі ерекше еңбегі үшін «Адал еңбегі үшін» белгісі
2012 г.	Награждена нагрудным знаком «Ы.Алтынсарина»
2015 ж.	Қазақстан Республикасы Президентінің алғысы

2015 ж.	Этникаралық жəне конфессияаралық келісімді нығайтудағы атқарған еңбегі үшін қала əкімінің міндетін атқарушы Ғ. Орынғалиевтың Алғыс хаты
2015 ж.	Қазақша КВН ойындарының дарынды жастарына демеу болғаны үшін «Қазақстан КВН Одағы» президенті Есен Елеукеннің Алғыс хаты
2016 ж.	«Нұр Отан» партиясының сайлау науқанына белсене қатысқаны үшін Алғыс хат
2017 ж.	Театр əкімшілігі жастардың театрға келуін ұйымдастырып, көпжылдық əріптестік байланыс орнатқаны үшін Алғыс хат
2019 ж.	Қазақстан Республикасы Президентінің Алғыс хаты
2020 г.	Обладательница Республиканской премии «Народный любимец», победитель в номинации «Лучший учитель года»
2024 ж.	Батыс Қазақстан облысы əкемінің орынбарының Алғыс хаты

БИБЛИОГРАФИЯ ТРУДОВ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНІҢ БИБЛИОГРАФИЯСЫ

1994

1. Преемственность обучения русскому языку в 5-9 классах казахской школы (на материале сложного предложения): автореферат дисс. кандидата педагогических наук: 13.00.02. - Алматы, 1994. - 28 с.: ил.

2002

2. Практический курс русского языка. Ч.1. Корректировочный курс / К. Т. Утегенова, Р. Х. Латыпова, Р. А. Абузяров, Т. М. Даришева и др. - Уральск: РИО ЗКГУ, 2002. - 186 с.

2003

3. Принцип приемственности в обучении синтаксису сложного предложения теория и практика: 5-9 классы. / Т. М. Даришева. - Уральск: ЗКГУ, 2003. - 54 с.

2008

4. Өзін-өзі басқару жүйесінің теориялық және әдіснамалық негіздері: оқу-әдістемелік құрал / Т. З. Рысбеков, Т. М. Даришева, Г. А. Ергалиева. - Орал: М.Өтемісов ат. БҚМУ РБО, 2008. - 60 б.

2009

5. Принцип преемственности в обучении синтаксису сложного предложения: теория и практика обучения 5-9 классы: книга

для учителя / Т. М. Даришева. - Уральск: ЗКГУ им. М. Утемисова РИО, 2009. - 80 с.

2011

6. Молодежная политика вуза: системный подход / Т. М. Даришева. - Уральск: ИЦ и СМИ ЗКГУ, 2011. - 105 с.

2012

7. Молодежная политика вуза: системный подход: учебное пособие для организаторов воспитательной работы / Т. М. Даришева. - Уральск: РИЦ ЗКГУ им.М. Утемисова, 2012. - 105 с. - (Научные труды ученых ЗКГУ им. М. Утемисова. Педагогика).

2013

8. М. Өтемісов атындағы БҚМУ білім алушыларына рухани-адамгершілік тәрбие беруге арналған ақпараттық-әдістемелік құрал / Т. М. Даришева, М. И. Исатаев. - Орал: БҚМУ, 2013. - 106 б.

2019

9. Реализация внутрикорпоративной деятельности в работе со студенческой молодежью в Западно - Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова: сборник материалов / сост.: Т. М. Даришева, С. Г. Турегалиева. - Уральск: РИЦ ЗКГУ им. М. Утемисова, 2019. - 50 с.

ДОКЛАДЫ, НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ НА МЕЖДУНАРОДНЫХ, РЕСПУБЛИКАНСКИХ КОНФЕРЕНЦИЯХ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ, РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯЛАРДА ЖАСАЛҒАН БАЯНДАМАЛАРЫ, ҒЫЛЫМИ ХАБАРЛАРЫ

1997

1. Тексты по специальности как средство обучения русской речи / Т. М. Даришева. // Жас ғалымдар мен аспиранттардың ғылыми мақалалар жинағы.
«Жастар және ғылым». 1-жинақ. - А. С. Пушкин атындаұы БҚГУ. - Орал, 1997. – Б. 50-52.

2004

2. Воспитание казахстанского патриотизма студентов факультета математики и информатики на занятиях по практикуму решения задач по физике / Т. М. Даришева, Г. К. Жусупкалиева, А. С. Турегалиева. // Материалы сборника 65-й научно - практической конференции профессорско - преподавательского состава ЗКГУ им. М. Утемисова, посвященная Дню Независимости Республики Казахстан. – Уральск, 2004. - Ч. I. - С. 194-197.

2007

3. Тұғырлы тұлға тәрбиесі - бүгінгі адамзаттың алдындағы негізгі мәселе / Т. М. Даришева. - Текст: непосредственный // «Нашақорлық пен құқықбұзушылықтың алдын - алу

мәселесі бойынша мемлекеттік жастар саясатының жүзеге асырылу жолдары»: атты республикалық ғылыми - практикалық конференцияның материалдары. - 2007. - Б. 4-13.

2010

4. К вопросу значимости патриотического воспитания молодежи / Т. М. Даришева. - Текст: непосредственный // «Жоғары оқу орындарында студенттік өзін - өзі басқару ұйымын құрудың тиімділігі: тәжірибесі, проблемалары және перспективалары»: республикалық ғылыми - тәжірибелік конференцияның материалдары. - 2010. - 8 желтоқсан. - С. 6-11.

2018

5. Жастарды ұлтжандылыққа тәрбиелеудің маңызы / Т.М. Даришева // «Рухани жаңғыру» тұжарамдамасы аясында «Қазіргі жастардың келбеті: перспективасы мен инновациялық тұрғысы»: атты республикалық ғылыми - тәжірибелік конференциясының материалдары. - 27 сәуір. - Орал, 2018. - Б. 8-11.

2024

6. Специфика вербализации концепта «коричневый» в русской и казахской лингвоцветовой картине мира / Т.М. Даришева, К.Т. Утегенова // Сборник материалов международной научно-практической конференции «Национальные языки и межъязыковые процессы в современном мире». – Казань, 2024. – 9-10 октября. – С. 416-421.

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ

2004

1. Вопросы нестандартного подхода к проектированию учебного процесса в вузе / Т. М. Даришева. // Начальная школа Казахстана. - 2004. - № 4. - С. 4-8.

2. Молодежная политика библиотеки: отдельные напраления / Т. М. Даришева, И. М. Коленко - Текст: непосредственный // Вестник ЗКГУ им. М. Утемисова. - 2004. - № 1. - С. 218.

3. Чтение как творческий процесс / Т. М. Даришева, И. М. Коленко. // Вестник ЗКГУ. - 2004. - № 4. – С. 96.

2006

4. Культура чтения как социально - педагогическая проблема / Т. М. Даришева, И. М. Коленко. - Текст: непосредственный // Вестник ЗКГУ. - 2006. - № 1. – С. 195.

5. Патриотами не рождаются, ими становятся / Т. М. Даришева. // Приуралье. - 2006. – 2 ноября. – С. 5.

2007

6. Педагогическое мастерство библиотекаря / Т. М. Даришева, И. М. Коленко. -Текст: непосредственный // Вестник ЗКГУ. - 2007. - № 1. - С. 293.

2008

7. К проблеме акмеологии чтения / Т. М. Даришева, И. М. Коленко. -Текст: непосредственный // Вестник Евразийского Национального университета им. Л. Н. Гумилева. – 2008. - № 1. – С. 8-14.

2010

8. Экологическое просвещение студентов как направление молодежной политики вуза / Т. М. Даришева. // Вестник ЗКГУ. - 2010. - № 2. - С. 3-9.

2011

9. Жоғары оқу орында студент - жастарды ұлтжандылыққа тәрбиелеудің маңызы / Т. М. Даришева. // БҚМУ Хабаршы. - 2011. - № 1. - Б. 68- 74.

2012

10. Становление лидеров / Т. М. Даришева. // Вестник ЗКГУ. - 2012. - № 3. - С. 119- 121.

11. Формирование культуры речи как компонент системы нравственного воспитания студентов / Т. М. Даришева. // Вестник ЗКГУ. - 2012. - № 2. - С. 71-81.

2013

12. Всегда в строю / Т. М. Даришева. - Текст: непосредственный // Казахстанская правда. - 2013. - № 119-120. - 5 апреля. - С. 24.

13. Духовно - нравственное воспитание обучаемых в современном вузе / Т. М. Даришева. // Вестник ЗКГУ. - 2013. - № 1. - С. 17-22.

2014

14. Отансүйгіштік пен ұлтжандылық халық рухының шыңы / Т. М. Даришева. // БҚМУ хабаршысы. - 2014. - № 3. - Б. 53-56.

2015

15. Нравственное воспитание в процессе формирования будущих специалистов / Т. М. Даришева. // Вестник ЗКГУ. - 2015. - № 4. - С. 47-53.

2018

16. Золотая Уральская осень или записи из рабочего дневника / Т. М. Даришева. // Высшая школа Казахстана. – 2018. - № 4. – С. 72-75.

17. Политика университета в процессе формирования духовных ценностей у молодежи / Т. М. Даришева. // Актуальные научные исследования в современном мире. – 2018. – № 2-9(34). – С. 59-63.

2024

18. Implementing Multilingual Education in Kazakhstan: Students' Perceptions and Attitudes Towards the Status of English / G.K. Khassanov, K.T. Utegenova, T.M. Darisheva, A.G. Bozbayeva, G. Akhmetova, D.S. Sarkulova, A. Utegenova // Theory and Practice in Language Studies. – 2024. - Vol. 14, No. 8. - P. 2316-2325.

ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАНДИДАТА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ДОЦЕНТА ДАРИШЕВОЙ ТУЙМЕШ МАЛБАГАРОВНЫ

ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ ТҮЙМЕШ МАЛБАҒАРҚЫЗЫ ДӘРІШЕВАНЫҢ ІС - ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР

2011

1. Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішева // БҚМУ хабаршысы. - 2011. - № 3. - Б. 195.

2. Темірдей тәртіптің Түймеші / С. Шарабасов // Орал өңірі. - 2011. - 27 қыркүйек. – Б. 6.

3. Утегенова, К. В чем секрет успешности Туймеш Даришевой? / К. Утегенова // Өркен. – 2011. – қыркүйек. - № 11. – С. 4.

2016

4. Жақсығалиев, Ж. Тәрбие ісінің тарланы / Ж. Жақсығалиев // Өркен. – 2016. – 30 қыркүйек. - № 8. – Б. 10.

5. Мерейлі жасыңыз құтты болсын // Өркен. - 2016. - 30 қыркүйек. - № 8. - Б. 7.

2020

6. Дандыкулова, А. Достойная награда / А. Дандыкулова. // Приуралье. - 2020. - № 6. - 24 января. - С. 13.

7. Дандықұлова, А. Мерейі асқақ ұстаз / А. Дандықұлова. // Oral oniri. - 2020. - № 6. - 24 қаңтар. - Б. 9.

8. Проректор ЗКГУ имени М. Утемисова - обладательница Республиканской премии «Народный любимец» // zhaikpress.kz. – 2020. - 21 января.

2021

9. Сұлтанғалиева, Р. Әр ісінде тәртіп бар, әр сөзінде тәрбие мен тәлім бар, тағылым бар / Р. Сұлтанғалиева // zhaikpress.kz. – 2021. – 27 қыркүйек.

МЕРЕЙЛІ ЖАСЫҢЫЗ ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

Түймеш Малбағарқызы, Сізді мерейлі 55 жасыңызбен физика-математика факультеті ұжымы атынан шын жүректен құттықтаймыз. Сіз ерік-жігер мен еңбексүйгіштік, табандылық пен мақсаткерлік қасиеттерді бойыңызға сіңірген ұлағатты ұстаз, сүйікті жар, асыл қыз, қымбатты бауырсыз. Сіз өнегелі еңбегіңізбен, үміт отын ұялатып, киелі білім ордасынан талай түлектерді білім нәрімен сусындатып, шебер педагогикалық қабілетіңізбен қаруландырып қанат қақтырдыңыз!

Ұжымда адал еңбеккер, ортасына сыйлы әріптес, отбасында асыл жар бола білген өзіңіздей абзал жанға осындай қуанышты күні тындырымды ісіңізбен және қарапайым да парасатты мінезіңізбен үлкен абырой-беделге ие болған ұжымымыздың тәжірибелі, үздік маманысыз.Сіз, ұстаздық жолмен бірге студенттер қауымының сырлы тағдырына басшылық етуді толықтай мойнына алған маман иесісіз.

Сіз бәсеке жағдайында өмір сүруге қабілетті, интеллектуалды жеке тұлға қалыптастыру жолында аянбай еңбек етіп келесіз. Соның нәтижесінде сан мыңдаған шәкірттің жүрегіне ғұмырыңыз ұзағынан, көрер қуанышыңыз молынан болсын деп тілейміз. Шаңырағыңызға шаттық ұялап, босағаңыздан қызық-қуаныш арылмасын!

Алдағы уақытта ойлаған істеріңіздің ілгері басып, білім көгінде әрдайым таудай талабыңызға талмас қанат бітіп, биік белестерді бағындыра беруіңізге тілектеспіз!

Физика-математика факультеті ұжымы

Өркен. – 2016. - 30 қыркүйек. - №8. – Б.7.

ТӘРБИЕ ІСІНІҢ ТАРЛАНЫ

Әдетте «тарлан» сөзі даралықты, асылдықты, тектілікті білдіретін ұғым ретінде еркек кіндіктіге, оның ішінде де ұлтқа һәм қоғамға еңбегі сіңген «есіл ерлерге» дәстүрлі қазақ қоғамында қалыптасқан теңеу ретінде қолданылып жатады. Сондықтан, мақаланы нақ осылай айдарлауымыз кездейсоқ емес. Өйткені бүгінгі кейіпкеріміз жаратылысы нәзік жанды болғанымен «еркекке бергісіз» ер мінезді жандардың сапындағы тек өзіне ғана тән өмірлік дара жолы бар нағыз саңлақтың өзі.

Бүгінде атағы алысқа жеткен М.Өтемісов атындағы БҚМУ-да үзіліссіз жиырма жылға жуық тәрбие ісінің проректоры қызметін атқарып келе жатқан Дәрішева Түймеш Малбағарқызы - Батыс Қазақстан облысының оқу-ағарту және рухани өмірінде айшықты қолтаңбасы бар, есімі өңірге танымал қайраткер қыздарымыздың бірі.

Осы ретте Ұлы бабамыз Әл Ф арабидің «Тәрбиесіз берілген білім - адамзаттың қас жауы» деген ұлағатты сөзін тағы бір мәрте еске түсіргеннің артықтығы жоқ. Олай дейтін себебіміз жоғарғы оқу орнындағы оқу және тәрбие үдерісі - бір-бірінен бөліп-жарып алуы әсте қиын, құстың қос қанаты тәрізді біртұтас егіз дүние.

Түсінген жанға Университет - етек-жеңін жинап алу өте қиын алып құрылым, оның күнделікті өмірі қашан да дамылсыз, бұрқ-сарқ қайнап жатқан тайқазан сықылды және құмдай сырғый көшіп, судай сылдырай аққан уақыт бір орнында тұрмайды, өмір күн санап өзгеруде... Сәт сайын жаңарып, жаңғырып жатқан замана көшіне ілесе жүру, университетте үзіліссіз өтіп жататын жүздеген, тіпті мыңдаған маңызды тәрбиелік шараларды бір-біріне мүлде ұқсамайтын заманауи бейнеде жарқыратып ұйымдастыру, сөз жоқ,

«бастәлімгер» тарапынан жаңашылдықты, жанкештілікті, ізденісті, күшті ерік-жігерді қажет етеді.

Менің университеттегі «бас тәрбиеші» апамызбен жақын танысып, етене болуым ЖОО-дағы оқытушылық қызметімнің алғашқы жылдарына сәйкес келеді. Сол кезде университет деңгейінде ұйымдастырылып, өткізілетін қандай да бір ресми мерекелік ш аралар алды нда зал толы көрерменге «Республика» немесе «Тәуелсіздік күнінің» тарихи мәнін ашу бағытында үнемі тарихшыларға баяндама жасау жүктелетін.

Мамандығымызға сәйкес сондай сал танатты жиындардың басы -қасында жүріп байқағаным ол кісінің сыртқы бейнесі тартымды, жүріс-тұрысы ширақ, қолға алған шаруасына бар ынта-шынтасымен білек сыбана кірісетін жігерлі, өз ісінің кәсіби шебері, тура жолмен жүретін адал да алғыр, табанды және жұмыс бабында жұрттың көп көңіліне қарай бермейтін, тиген жерін тіліп түсетін өткір тілді жан екендігі «соқырға таяқ ұстатқандай» көрініп тұратын.

Иә, әрбір кезекті баяндамамызға кәдімгі кәсіби тарихшыдай жоғары деңгейде талап қойып, балапанымыздан бауырына тартып баулығаны өз алдына, мұның сыртында, бейнелі тілмен айтсақ «қадалған жерінен қан алатын» мінезді және «табанының бүрі қалың» екені табиғатынан аңғарылып тұратын.

Бұған тек өзіне ғана жарасатын өте әдемі қойылған дауыс дикциясы мен интонациясы, екі тілде бірдей еркін көсілетін сөйлеу шеберлігі мен жалпақ жұртты өзінің жан-дүниесімен бірте-бірте баурап, елітіп отыратын, аламан бәйгеде суырылып алға шыққан хас тұлпардың дүбіріндей аудиторияны жігерлендіріп жіберетін шешендік қасиетін қосыңыз.

Осындай сан қырлы жеке қасиеттері мен өмірлік ұстанымдары бір арнада тоғысып, оның тұлға ретінде тек өзіне тән ерекшелігі мен даралығы, көсем дігі мен шешендігі, сайып келгенде Түймеш Малбағарқызының көшбасшылық бірегейлігін қалыптастырды.

Болон декларациясы бойынша енгізілген оқытудың кредиттік технологиясына сәйкес М.Өтемісов атындағы БҚМУ-да тәлім-тәрбие жұмысының жаңа бағыттарын дамытып, студенттердің өзін-өзі басқару тетігін алғаш іске

қосқан басшы ретінде, өзіне тән шапшаңдықпен дер кезінде жалынды жастардан тұратын «команда» жасақтап үлгерді.

Қай уақытта да өзін айналасына ерекше сыйлата білетін, айтқан сөзін қоршаған қауымға мұқият тыңдата білетін харизматикалық қасиетке ие жан оларды жаңа заман талабына сай икемдеп, университет жұмысына шабыттандыра «жегіп», ширата білді. Шәкірттері бұ кісіге қарап бойын түзеді, өнеге алды, қанаттары қатайды. Қазір олар еліміздің түпкір-түпкірінде, сан-салада, мемлекеттік - әкімшілік т.б. қызметтерде адал еңбек етіп жүрген майталман мамандар, өз ісінің шеберлері.

Сөзімізді тобықтай түйіндесек, Түймеш Малбағарқызының білім беру саласындағы төккен тері мен еселеп еткен еңбегін қоғам бағалады. Халық - қадірін білді. М.Өтемісов атындағы БҚМУ-дың тәрбие ісі жөніндегі проректоры, ұлағатты ұстаз, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Ы.Алтынсарин атындағы медальдың иегері, ҚР білім саласының құрметті қызметкері - бұндай өмір жолына ғұмырын тек адал еңбекке арнаған жарасты жандар ғана жете алса керек.

Тәжірибелі ұйымдастырушы ретінде аянбай еңбек етіп келе жатқан «тәрбие ісінің тарланы» һәм аяулы апамыздың 55 жасқа толып отырған күні оған ұзақ ғұмыр, алда да талабына дәт, ісіне сәт тілегеніміз ләзім деп білемін.

Ақтөбе топырағының тумасы, Жәнібек өңірінің келіні атанған Түймеш апамыздың қолы ашық, дастарқаны қашанда мол, сәйкесінше Қалиолла жездеміз ақ жарқын, жан сарайы кіршіксіз таза, қай жағынан да «кең пішілген» қазақтың атпал азаматы. Олардың дендеріне саулық, отбасылық өміріне бақыт, бала-шағасының қызығына кенеліп, шығармашылық еңбекте толағай табыстарға жетуіне тілектеспіз!

Жаңабек Жақсығалиев*, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің доценті, тарих ғылымдарының кандидаты*

Өркен. – 2016. – 30 қыркүйек. - №8. – Б.10.

ПРОРЕКТОР ЗКГУ ИМЕНИ М. УТЕМИСОВА - ОБЛАДАТЕЛЬНИЦА РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ПРЕМИИ «НАРОДНЫЙ ЛЮБИМЕЦ»

Торжественная церемония вручения премии «Народный любимец года» прошла в городе Нур-Султан. Премия присуждается за популярность и компетентность людям и организациям, которые были на виду у казахстанского сообщества в течение всего года.

Заместитель Премьер-Министра РК Бердибек Сапарбаев специально принял участие в церемонии, чтобы поздравить победителей национальной премии. «Я думаю, что каждый человек мечтает служить своему народу. Стать любимцем народа не каждому дано, потому что оценку дает простой народ. Этот конкурс проводится девятый раз. В течение этого времени мы увидели, какие казахстанцы стали победителями конкурса. Я хотел бы от имени Правительства поблагодарить организаторов и всех спонсоров, меценатов», - сказал Бердибек Сапарбаев, обращаясь к победителям и гостям конкурса.

Победителем в номинации «Лучший учитель года» стала Туймеш Даришева, проректор по воспитательной работе и социальным вопросам Западно-Казахстанского государственного университета имени М. Утемисова. От имени многотысячного коллектива студентов, выпускников и профессорско-преподавательского состава Туймеш Малбагаровну с высокой наградой и народным признанием ее заслуг поздравил ректор университета Нурлан Сергалиев.

«Огромное вам спасибо за поздравления и за поддержку. У каждого из вас есть шанс стать обладателем звания «Народный любимец». Я горжусь, что благодаря этой награде имя нашего Западно-Казахстанского университета им. М.Утемисова звучало на всю страну, это большая честь для меня» - поделилась Туймеш Даришева.

zhaikpress.kz
21.01.2020
https://zhaikpress.kz/ru/news/prorektor-zkgu-imeni-m-utemisova-obladatelnica-respublikanskoj-premii-narodnyj-lyubimec/?utm_source=ainews&utm_medium=referral

ӘР ІСІНДЕ ТӘРТІП БАР, ӘР СӨЗІНДЕ ТӘРБИЕ МЕН ТӘЛІМ БАР, ТАҒЫЛЫМ БАР

«Уақыттан асқан билік жоқ, уақыттан асқан жүйрік жоқ». 2009 жылдың шілде айында кандидаттық диссертациямды қорғап, Алматыдан Оралға келген кезім. Алғашқы оқу жылым М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлкеттік университетінде басталды. Абай атындағы университетте білім алып, әл-Фараби атындағы университеттен қорғап, М.Өтемісов атындағы университеттегі алғашқы жыл. Жастық кезеңнің жалыны өзгеше болады ғой. Жұмысқа бірден кірістік. Кафедрадан шығып, сабақпен шектелмей, университет деңгейінен де жоғары істер жасауға құлшыныс мол кез. Сол күндердің бірінде кафедра меңгерушісі тәрбие жұмыстары жөніндегі проректордың шақырғанын айтты. Ол кісі –Дәрішева Түймеш Малбағарқызы.

Бұрын сырттай таныс болсам да, жақын сөйлесіп көрмеген жан. 10-сыныпта оқығанда облыстық олимпиаданың салтанатты жабылуы осы университеттің акт залында өткен. Марапаттау рәсімінде гуманитарлық пәндер бойынша жеңімпаздарға диплом табысталғанда, маған да Түймеш Малбағарқызы табыстаған екен. Сол сәттен қысқаша диалог:

- Біздің университетке оқуға келесіз бе?
- Жоқ.
- Қайда барасыз оқуға?

- Алматыға.

- Онда келіп қызмет атқарасыз. Бұл – біздің Альма-матеріміз!

- Білмеймін...».

2000 жыл болу керек. Араға тоғыз жыл салып, алғашқы еңбек жолымды осы университеттен бастайтынымды бұл кезде шынымен білмеген болармын.

Биыл он екінші жыл екен. Осы жылдар аралығында проректор Түймеш Малбағарқызын толықтай тани алдық деуге болар. Университеттегі ең алғашқы кездесу 2000 жылғы сахнадағыдай кездесу болмағаны есімде. Апайдың жай сөйлегені ұрсып сөйлегендей әсерде болып, таң қалып шыққам. Алғашқы тапсырма да жай болмады. Акт залының қасына ілінетін Ұлы жеңіске 65 жыл толуына орай стенд жасау тапсырылды. Сұрақ қойылса, не үшін олай жасалғандығын дәлелдеп кететін әдетіміз де бар. Сонда ойлағаным әлі есімде, «бұл кісі рақмет айтпайды, күшті етіп жасасаң да, ұрса береді екен деп...». Балалық ой болар. Қазір қарап отырсам, бұл кісінің жақсы көрген адамына ұрысқаны да бөлек болған екен. Айқайы да махаббатпен екен. Он жылдан астам уақыт аралығында сан қырынан танылған талантты жанды біз де тек жақсы жағынан тани алдық.

Әр жетістігіңе балаша қуанады және қуаныштан жар салады. Әр отырыста мақтанышпен айтып отырады. Кездесулерде сені таныстыруы ол енді бөлек әңгіме. Осы

кездерде «үлкенге құрмет, кішіге ізет» көрсетудің ілтипаты сезілетін, анық сездіртеді.

2011 жылы алғаш рет университетімізде баспасөз қызметі ашылғаннан бері жұмыс ретімен өте тығыз қарым-қатынастамыз. Тапсырма көп күніне... Әр тапсырманы зор жауапкершілікпен, тез арада, жоғары деңгейде орындап тастайтын перфекционизм қасиеті бізді одан сайын жақындата түскендейболды. Жұмыс арасында қанша қарбалас боп жатса да, бір сәт тауып, жағдайыңды біліп тұратын, күліп тұрсаң да, көңілсіздікті көзіңнен байқайды. Жұмыстағы екінші анамыздай қамқорлығы сезіледі.

Үлкен деңгейде байқауларға қатысуға дайындалып жатқаныңды естісе, жеңімпаз болуға сенім білдіретін де осы жан. Жас буынға әркез қолдау білдіреді. Бұл кісінің нағыз шекпенінен шыққан шәкірттер өте көп, мен олардың қатарынан емеспін. Алдынан дәріс алып, қасында жүрмесем де, әріптес ретінде бұл кісіден алған да, алар сабақ та көп.

Апайдың мерейлі жасында Шарабасов Серікқали ағамыз «Орал өңірі» газетінде «Темірдей тәртіптің Түймеші» деген мақаласы шыққан. Дәл анықтама бергендей. Апайдың «Түймеш» атымен бірге темірдей тәртіп бар, талап бар, талантқа құрмет бар, тәрбие бар, тәлім бар, тағылым бар. Ұзақ жылдар проректорлық басшылық қызметте бір орында отыруының өзі Түймеш Малбағарқызының бойындағы басшыға лайық барлық абзал қасиеттердің табылуынан деп айтуға толық негіз бар. Іскер басшы, ұлағатты ұстаз, шебер ұйымдастырушы, дайындықсыз модератор деп кете беретін біліктілік қасиеттерінің тізімін тоқтаусыз айта беруге болады. Адами болмысы мен келбетін танытатын адамдық қасиеті, адамгершілігі бәрінен де бағалы мен үшін.

Адам асқақ арманға, биік мақсатқа ие. Әрбірінің өз бағыты, арман қылғанбағындырар биігі болады. Биік шың адамға оңайлықпен беріспесі анық.

Л.Фейербахтың «Адам тек өз күшіне сенген жағдайда ғана дегенінен жете алады» деген қасиетті сөзі өз мақсатына жету үшін жол тартқан Түймеш Малбағарқызының үнемі көкейінде жүргені айқын.

Жастық кезеңде кездесетін сан қиындықтарға мойымай, қиналғанда қуаткер, оңашада ой-ерік, жалғыздықта жолдас,

бақытқа бастар ақылшы, торыққанда таяныш, адамдар арасында айбар, жауға қарсы жебе болатын – білім мен ғылымды қуалады, тәрбие жолында абыройлы еңбек етті, әлі де еңбек етуде.

Жылдар өте ізденістің, қабілет-қарымның арқасында шеберлігі дамып, бүкіл ғұмырының рухани азығына, қызығы мен шыжығына айналған білім беру саласында қызмет атқарып келеді. Білім майданының қатардағы жауынгері тек үнемі оқу, іздену, талпыну, тану, өмір мектебінен өту арқылы ғана оның ірі қайраткері дәрежесіне дейін көтерілетіні анық. Еліміздің білім беру ісіне, ағарту саласына, жастарды тәрбиелеуде сүбелі үлес қосып келе жатқан Түймеш Малбағарқызын еңбектің зейнет жасына жеткізген бұл мерейлі жылдар – үздіксіз оқу мен ізденудің, елеулі еңбек пен қажырлы қайраттың, жемісті жетістік пен жеңісті сәттердің, шаңырақ шаттығының мерейлі де мерекелі жылдары!

***Рита Сұлтанғалиева*,**
М.Өтемісов атындағы БҚУ
қауымдастырылған профессоры
https://zhaikpress.kz/kk/news/ar-isinde-tartip-bar-ar-sozinde-tarbie-men-talim-bar-tagylym-bar/

Круглый стол, посвященный Дню Государственных символов РК
2019 год

Республиканский дебатный турнир

Награждение победителей Республиканского дебатного турнира

23-25 ноября 2018 года

Круглый стол, посвященный новой статье главы государства Н.А. Назарбаева «Семь граней Великой степи» 2018 год

Международная научно-практическая конференция «Партнерство библиотек вузов: новые формы сотрудничества» 2019 год

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

В чем секрет успешности Туймеш Даришевой?............................ 4

Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішева. 10

Темірдей тәртіптің Түймеші 12

Основные даты жизни научно-педагогической и творческой деятельности Туймеш Малбагаровны Даришевой 18
Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның өмірі мен ғылыми-педагогикалық қызметінің негізгі белестері................................ 18

Курсы переподготовки и повышения квалификации кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны 21
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның қайта даярлау және біліктілігін арттыру курсы 21

Награды кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны. 26
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның марапаттары 26

Библиография трудов кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны. 28
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның еңбектерінің библиографиясы.......28

Доклады, научные сообщения и кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны на международных, республиканских конференциях 30
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның халықаралық, республикалық

конференцияларда жасалған баяндамалары, ғылыми хабарлары..30

Хронологический указатель трудов кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны 32
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші. 32

Литература о жизни и деятельности кандидата педагогических наук, доцента Даришевой Туймеш Малбагаровны 35
Педагогика ғылымының кандидаты, доцент Түймеш Малбағарқызы Дәрішеваның іс – қызметі туралы әдебиеттер..... 35

Мерейлі жасыңыз құтты болсын!... 37

Тәрбие ісінің тарланы... 38

Проректор ЗКГУ имени М. Утемисова - обладательница республиканской премии «Народный любимец» 41

Әр ісінде тәртіп бар, әр сөзінде тәрбиемен тәлім бар, тағылым бар.. 43

Басылымға жауапты:

Т.Е. Алимбекерова - ғылыми кітапхананың директоры

Редактор:

А.А Макулбаева - редакциялық баспа орталығының жетекшісі

Құрастырған:

Г.И. Джанбаева - Ақпараттық технология және библиография бөлімінің меңгерушісі

А.В. Наугольная - Ақпараттық технология және библиография бөлімінің библиографы

Ответственный за выпуск:

Т.Е. Алимбекерова - директор научной библиотеки

Редактор:

А.А. Макулбаева - руководитель редакционно-издательского центра

Составители:

Г.И. Джанбаева - зав.отделом информационных технологий и библиографии

А.В. Наугольная - библиограф отдела информационных технологий и библиографии